

TISKOVÁ ZPRÁVA

26. června 2025

Screeningové programy výrazně snižují úmrtnost na rakovinu, o některé z nich ale není příliš zájem

Díky screeningovým programům v České republice výrazně klesá úmrtnost na nejčastější typy rakoviny. Například úmrtnost na karcinom prsu se od zavedení screeningu snížila o 32 %. Zájem o některé z preventivních programů stoupá, u jiných stagnuje, nebo dokonce klesá.

Zdravotní pojišťovna OZP získala v závěru minulého roku ocenění za Nejlepší preventivní programy v ČR v anketě Pojišťovna roku 2024. Proplatila v roce 2024 příspěvky na zhruba 320 000 žádostí ve všech typech programů. Vyčerpala přitom celý rozpočet Fondu prevence, tedy 240 milionů korun. Preventivní program STOP rakovině kůže využilo v roce 2024 o 28 % více pojištěnců než o rok dříve, trvale vysoký je zájem o program STOP rakovině prsu. U některých programů ale zůstává nízká účast. Například program zaměřený na rakovinu tlustého střeva opomíjí více jak polovina cílové skupiny.

Řeč čísel

Podle statistik za období 2018–2022 byly nejčastějšími příčinami úmrtí v České republice na zhoubné novotvary rakoviny plic, tlustého střeva a konečníku, slinivky břišní a prsu. Tyto nemoci byly zodpovědné za více než polovinu úmrtí na rakovinu. I přesto se úmrtnost na některé nádory v posledních letech zřetelně snižuje, což je důkazem účinnosti screeningových programů, které jsou v ČR plně hrazené.

„Statistiky ukazují, že od zavedení screeningu nádorů prsu v roce 2002 byly odhaleny v 67 000 případech zhoubné nádory. Drtivá většina z nich v časných stádiích a s velmi úspěšnou léčbou. Úmrtnost na karcinom prsu poklesla od zavedení screeningu o 32 %. U tlustého střeva a konečníku došlo díky screeningům ke snížení úmrtnosti o 48 % a výskytu dokonce o 32 %, kdy bylo mezi lety 2006-2023 zachyceno 203 000 adenomových polypů, ze kterých se může vyvinout časem zhoubný nádor a 14 500 karcinomů,“ popisuje PhDr. Karel Hejduk, vedoucí Národního screeningového centra, a přidává ještě třetí statistiku: *„Co se týká screeningu nádorů děložního hrdla, bývá ročně provedeno více než 2 miliony cervikálních cytologií, kdy podíl abnormálních nálezů činí přibližně 3 %. Nicméně od 2008 byla snížena úmrtnost na tuto diagnózu o 24 % a počet nových případů o 25 %.“*

Screeningové programy v ČR - novinka

Rozsah screeningových programů v České republice je naprosto unikátní a patří k naprosté špičce na celém světě. Pro občany ČR jsou dostupné a plně hrazené dlouhodobě zavedené screeningové programy zaměřené na karcinom prsu pro ženy od 45 let, děložního hrdla pro dospělé ženy v rámci gynekologické prohlídky a tlustého střeva a konečníku pro všechny osoby od 50 let.

Současně došlo k rozšiřování možností pro časný záchyt dalších vážných onemocnění. Jedná se o program zaměřený na odhalení časných stadií karcinomu plic, který je určen pro kuřáky, nebo bývalé kuřáky nad 55 let, či program zaměřený na odhalení karcinomu prostaty v časných a dobře léčitelných stadiích pro muže od 50 let. Od 1. ledna 2024 vešlo v platnost také očkování proti HPV zdarma pro dívky i chlapce od dovršení 11 let do dovršení 15 let, což přináší efekt, protože podíl proočkovanosti proti HPV v čase roste - u dívek dosahuje 70 % a u chlapců téměř 50 %.

„Úplnou novinkou je program zaměřený na jednoduché ultrazvukové vyšetření, který má za cíl odhalit nebezpečné rozšíření břišní tepny. Toto vyšetření je určeno pro muže ve věku 65 až 67 let. Všechny screeningové programy by měl doporučit svým klientům praktický lékař, případně gynekolog. Velkou roli hrají i zdravotní pojišťovny, které aktivně přistupují k podpoře účasti na těchto screeningových programech svých pojištěnců,“ doplňuje Hejduk.

Zájem o prevenci rakoviny kůže, prevence rakoviny prostaty na chvostu

Zájem každé zdravotní pojišťovny, aby byli její pojištěnci co nejzdravější. Pro včasný záchyt vážných onemocnění využívají pojišťovny preventivní programy poskytované klientům jako benefit hrazený z Fondu prevence. Obvykle navazují na celonárodní screeningové programy a doplňují je tam, kde tyto plošné programy zatím chybí.

„Naše preventivní programy připravujeme v souladu s postupy uznávanými odbornými společnostmi. Ze všech zdravotních pojišťoven nabízíme nejširší rozsah preventivních vyšetření,“ objasňuje Mgr. Věnceslava Šlechtová, vedoucí odboru preventivních programů OZP, a doplňuje aktuální statistiky: *„V posledních letech mají pojištěnky OZP trvale vysoký zájem o prevenci rakoviny prsu. V roce 2024 prudce stoupl zájem našich pojištěnců o preventivní vyšetření na odhalení osteoporózy (téměř trojnásobně) a o prevenci rakoviny kůže (o téměř 28 %). Naopak v uplynulém roce klesl zájem o prevenci infarktu (o téměř 38 %) a doslova skokově spadla poptávka mužů po prevenci rakoviny prostaty (o více než 83 %), což může souviset se zavedením plošného programu časného záchytu tohoto onemocnění. V ostatních našich preventivních programech zaměřených na závažná civilizační onemocnění zájem, sice mírně, ale setrvale stoupá.“*

Pojištěnci OZP mají možnost absolvovat preventivní programy zaměřené na včasné odhalení závažných onemocnění buď bezplatně v síti smluvních poskytovatelů, nebo s finančním příspěvkem na vyplacení účtenky.

Výsledky preventivních vyšetření klientů OZP

„V posledních dvou letech jsme nejvyšší procentuální záchyt patologických nálezů, které mohou poukazovat na nějaké onemocnění, zaznamenali u programu STOP rakoviny břišních orgánů a ledvin. Nález mělo cca 30 % pojištěnců absolvujících vyšetření v rámci prevence,“ popisuje MUDr. Jitka Vojtová, MBA, zdravotní ředitelka OZP. „Dále jsme zaregistrovali zvýšený záchyt případů osteoporózy, a to téměř u 25 % účastníků preventivního vyšetření STOP osteoporóze, což je proti roku 2023 nárůst o necelých 9 %.“

V řádech procent narostly nálezy u následujících programů: STOP rakovině tlustého střeva – 6,5 % (v r. 2023 – 4,8 %), STOP rakovině dutiny ústní – 5,4 % (v r. 2023 – 2,9 %) a STOP rakovině kůže – 8,7 % (v r. 2023 – 7,8 %).

Nízká účast na screeningu – výzva pro veřejnost

I přes vysokou účinnost screeningových programů se jich stále mnoho občanů neúčastní, což zvyšuje riziko, že nádor bude zachycen až v pokročilém stádiu, kdy se šance na úplné vyléčení znatelně snižují. Podle aktuálních statistik se programů screeningů rakoviny prsu účastní pouze 70 % žen a rakoviny děložního hrdla 80 %, což jsou zdánlivě vysoká čísla, ale mohla a měla by být ještě vyšší.

„Rakovina tlustého střeva a konečníku je v České republice jednou z nejčastějších forem rakoviny. Screening umožňuje včasné odhalení změn, které by se mohly vyvinout v nádor. Právě tento screeningový program u nás není dostatečně využíván – účastní se ho jenom 47 % cílové skupiny, což je velká škoda,“ dodává PhDr. Karel Hejduk, vedoucí Národního screeningového centra.

Výzva k veřejnosti

Odborníci odhadují, že do roku 2030 se rakovina stane nejčastější příčinou úmrtí v České republice. Téměř polovina případů rakoviny je ale považována za preventabilní (lze jim předejít vhodnou prevencí). Významně snížit riziko úmrtí na tuto nemoc mohou nejen zdravější životní styl, ale právě i včasné diagnostické screeningy.

Zdravotní pojišťovna OZP (207)

OZP je s více než 755 tisíci klienty jednou z největších zaměstnaneckých zdravotních pojišťoven v České republice. Své pobočky má ve všech krajských městech a spolu s dalšími klientskými centry v řadě významných sídel v Česku je dostupná na celkem 40 pracovištích. OZP poskytuje svým klientům nonstop Asistenční službu a pokročilou elektronickou komunikaci. Zejména portál VITAKARTA umožňuje bezpečně využít služby nabízené OZP bez nutnosti osobní návštěvy pobočky prostřednictvím internetu, nebo aplikace v mobilním telefonu.

Kontakt pro média: František Tlapák (mluvčí), Tel.: 777 468 855, E-mail: media@ozp.cz

Twitter: [@pojistovnaOZP](https://twitter.com/pojistovnaOZP)

LinkedIn: [@pojistovnaozp](https://www.linkedin.com/company/pojistovnaozp)

Facebook: [@pojistovnaozp](https://www.facebook.com/pojistovnaozp)